

УДК 37.013.42:32(477)

С.С. Котляревська

РОЛЬ ОСВІТНЬОЇ ДИПЛОМАТІЇ В МЕХАНІЗМІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Стаття присвячена дослідженню освітніх траєкторій політичних діячів України крізь призму історичного розвитку та трансформації вищої освіти від радянського періоду до сучасності. Актуальність проблеми зумовлена тим, що освіта політичної еліти безпосередньо впливає на якість державного управління, ефективність проведення реформ та формування демократичних інститутів. Мета дослідження полягає у з'ясуванні особливостей формування освітнього рівня українських політиків, визначенні впливу радянської освітньої моделі на їхню професійну підготовку та аналізі змін, що відбулися після набуття незалежності.

Методологія дослідження спирається на історико-порівняльний, біографічний, статистичний та системний методи, а також на контент-аналіз нормативних документів. Такий підхід дозволив відстежити еволюцію освітньої підготовки державних діячів та її зв'язок із політичними й соціальними трансформаціями в Україні.

У результаті встановлено, що радянська система освіти формувала у політичних лідерів переважно технократичний та ідеологічно зорієнтований світогляд. Перші керівники незалежної України здебільшого мали інженерно-технічну освіту, що зумовлювало їхній підхід до управління. Натомість у 2000-х роках простежується зростання ролі правничої, економічної та управлінської освіти, що відповідало потребам інтеграції у світовий політичний та економічний простір. Значна частина депутатів і урядовців пройшла навчання у провідних українських університетах, а також за міжнародними програмами, що сприяло підвищенню їхньої професійної компетентності та наближенню освітніх практик до європейських стандартів.

Ключові слова: *зовнішня політика, освітня дипломатія, модернізація процесів, вищі навчальні заклади, державні діячі, підготовка державних службовців, політична еліта України, радянська освітня система, трансформація освіти.*

DOI 10.34079/2518-1521-2025-15-43-106-113

Вступ. Освітня підготовка кадрів для державної служби в Україні є важливою складовою розвитку ефективного державного управління, що безпосередньо впливає на спроможність та ефективність державних інституцій країни. Запорукою інституційного розвитку держави, зокрема, є залучення на відповідні посади в державних органах персоналу, який демонструє належний рівень професіоналізму, критичного мислення, доброчесності, готовності служити від імені держави громадянам та виявляти спроможність ефективно працювати в умовах сучасних викликів. Саме освіта є важливим елементом у залученні таких висококваліфікованих управлінців та в становленні їх як політичних діячів та лідерів країни.

Мета та завдання. Проведений аналіз існуючих досліджень показав, що питання освітньої траєкторії політичних діячів України є недостатньо дослідженими. Серед вітчизняних науковців варто відзначити О. А. Корнієвського. У своїх наукових працях автор відзначає, що наявні освітні програми у вищих навчальних закладах

України та громадських організаціях розглядаються як недостатні для формування компетентної політичної еліти. Також автором аналізується іноземний досвід (Франція, Німеччина, США, Польща), де політичні лідери проходять глибоку, систематичну підготовку. На основі цього автор пропонує конкретні кроки для реформування української системи підготовки політичних кадрів. Серед зарубіжних дослідників варто виокремити Rune Sørensen, Paulo Bastos, Chandan Jain, Shagun Kashyap, Rahul Lahoti, Soham Sago, Axel Dreger, Michael Lamla, Sara Lane, Frank Somogyi, J. Li, T. Xi, Y. Yao, R.J. Sørensen, P. Bastos, C. Sanchez, C. Jain, S. Kashyap, R. Lahoti, S. Sago, A. Dreger, M. Lamla, S. Lane, F. Somogyi, R. Lahoti, S. Sago, M. Chen, G.R. Madni та інші. Наукові праці зазначених авторів відзначаються ґрунтовним дослідженням взаємозв'язку між рівнем освіти лідерів і успішністю урядових ініціатив. Автори демонструють: чим вищий рівень освіти політика, тим ефективніше і послідовніше він проводить ринкові реформи. Особливо вагоме значення має фахова підготовка у сферах економіки, соціальних і природничих наук, що свідчить про вплив професійних знань на формування управлінських рішень. Таке активне дослідження цієї теми зарубіжними науковцями доводить свою актуальність та спонукає до аналізу впливу вищої освіти на становлення політичної еліти сучасної України.

Розглянути історичні аспекти ролі вищої освіти у формуванні політичної еліти часів радянського Союзу, провести аналіз особливостей формування сучасних освітніх траєкторій політичних діячів радянської України та реформаторів сучасності. Визначити роль освіти у формуванні професійності та компетентності політичних діячів.

Методи дослідження. Історико-порівняльний метод, біографічний метод, статистичний метод, контент-аналіз нормативних документів, порівняльно-правовий метод, системний метод.

Виклад основного матеріалу. Радянська освітня система мала значний вплив на формування сучасних освітніх траєкторій як політичних діячів того часу так і українських політиків перших десятиліть незалежності. У радянський період вища освіта була орієнтована на підготовку фахівців здебільшого для державного апарату. Ця система характеризувалася централізованим управлінням, ідеологічною спрямованістю та стандартизацією освітніх програм.

Українська освіта в радянські часи підпорядковувалася загальносоюзним тенденціям. Університети були здебільшого орієнтовані на підготовку кадрів для промисловості та партійного управління. Наука у вищих навчальних закладах того часу була суттєво політизована, а академічні дослідження зосереджувалися у закритих наукових інститутах та «ящиках». Варто відзначити, що Українська академія наук, очолювана Борисом Патоном, змогла зберегти певну автономію, але загалом радянська модель не сприяла розвитку фундаментальної науки в університетах.

У 1960–1980-ті роки ХХ століття спостерігався посилений ідеологічний тиск з боку Кремля на систему освіти України. Вивчення національної мови було зведене до мінімуму, натомість акцент робився на російській мові та комуністичних ідеях. Це призводило до відчуженості навчального процесу від реальних потреб учнів та суспільства загалом (Овсієнко, 2001).

У радянський період однією з основних цілей комуністичної влади була ідея створення єдиної «радянської нації», що передбачала злиття різних національностей у спільноту з єдиними політичними, культурними та ідеологічними орієнтирами. Ця концепція була основною складовою частиною державної політики, яка прагнула створити нову ідентичність, що б замінила національні особливості. Одним із основних інструментів реалізації цієї ідеї була освітня політика, яка охоплювала всі рівні

навчання, від шкіл до вищих навчальних закладів. Вона відігравала ключову роль у формуванні «нової історичної спільноти», де національні особливості і культурна спадщина часто залишалися на другому плані (Скельчик, 2008).

Ідея «радянського інтернаціоналізму», яка базувалася на злитті різних народів і культур, була зафіксована в основних документах партії та держави. Основним завданням було створення єдиного радянського громадянина, який би мав спільну радянську ідентичність, а національні відмінності стали б малозначними. Однією з перших відмінностей цієї політики від попередніх періодів стала відмова від національних автономій і утвердження єдиного соціалістичного громадянства. Зокрема, з'явилися закони, які наклали обмеження на використання національних мов у офіційних документах, а також припинялися процеси відродження культурної та мовної самобутності народів.

На практиці освітня політика стала одним з основних засобів досягнення цієї мети. Система освіти на всіх етапах (від початкової до вищої) була зорієнтована на пропаганду ідеї радянського інтернаціоналізму (Chen, Madni, 2021). Від студентів вимагалось обов'язково вивчати російську мову як основну мову спілкування, а національні мови часто витіснялися з офіційного використання, що в свою чергу призводило до зменшення можливостей для збереження та розвитку національних культур.

Однак освітня політика радянської влади не обмежувалась лише мовними чи історичними змінами. Вона включала також пропаганду соціалістичних ідеалів, таких як рівність, братерство між народами та відсутність класових відмінностей. Відповідно, до цих принципів було побудовано систему виховання нового покоління радянських громадян, в якій акцент робився на колективізм і відмову від індивідуалізму, що суттєво впливало на формування цінностей та світогляду молоді.

Особливо це стосувалося вищих навчальних закладів, де навчання було не лише академічним, але й ідеологічним процесом. Партійне керівництво суворо контролювало які теми викладаються в університетах і як їх трактують. Дискусії на теми національної ідентичності, культурної спадщини чи історичних процесів часто піддавались цензурі, а думки, які відрізнялися від офіційної лінії, жорстко репресувались. Це призводило до того, що багато молодих людей, котрі отримували освіту, ставали частиною «підготовленої» культурної спільноти, що була налаштована на прийняття радянських норм і ідеалів, не маючи чіткої уяви про власну національну приналежність. Цей процес сприяв створенню своєрідного «нового покоління» громадян, які не мали сильних національних почуттів або навіть знання своїх коренів. Водночас створювалася певна ідеалізована «радянська» культура, яка зображувала всі народи як рівні, побудовані на засадах соціалізму. Саме в такій екосистемі зростали майбутні лідери України радянського періоду.

В Україні перехід до незалежності супроводжувався серйозними змінами в усіх сферах суспільного життя, включаючи освіту. Відмова від радянської моделі освіти була частиною загальної трансформації України, пов'язаної з проголошенням незалежності та зміною ідеологічних орієнтирів. Варто зазначити, що значна кількість українських політиків здобули освіту в радянський період, що вплинуло на їх світогляд та підхід до управлінських практик (Гриневич, 2011).

Перші керівники уряду України здебільшого мали інженерно-технічну освіту. Це відображало радянську традицію залучення технократів до управління державою. Особи з інженерним досвідом мали системний підхід до роботи, прагнули запроваджувати структурні реформи, орієнтовані на промисловість, інфраструктуру та виробництво (Hagen Schulze, Boler, 2015). З часом спостерігається тенденція до

збільшення кількості прем'єр-міністрів з юридичною освітою, що свідчить про зростання ролі права в українському суспільстві.

Із поступовою інтеграцією України у світові економічні процеси зросла роль фахівців у галузі економіки, фінансів та управління. Це пояснюється необхідністю адаптації державного апарату до ринкової економіки, що вимагало глибоких знань у сфері макроекономіки, державних фінансів та міжнародних відносин.

Аналізуючи освітню підготовку політичних діячів України варто розглянути освітній рівень Народних депутатів України, до прикладу 7-го скликання.

Переважає більшість депутатів Верховної Ради 7-го скликання є випускниками класичних університетів України: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка, та Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Це свідчить про те, що гуманітарні та соціальні науки стали відігравати важливу роль у формуванні політичної еліти України. Значна кількість юристів та економістів через вибір таких закладів вищої освіти як: Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Це демонструє важливість юридичної та економічної освіти у політичній сфері та відображає потребу в фахівцях, здатних розробляти та аналізувати законодавство та економічну політику. Присутність випускників Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» та Національного університету «Львівська Політехніка» свідчить про те, що інженери та технічні фахівці також представлені у Верховній Раді.

Різноманітність університетів у списку, включаючи аграрні, медичні, педагогічні та інші, доводить, що депутати мають різноманітний освітній досвід. Це може бути корисним для розгляду широкого спектру питань у парламенті. Варто врахувати присутність великої кількості випускників Національної академії державного управління при Президентові України. Це говорить про те, що велика кількість депутатів, були підготовлені до роботи в державних органах, через вибір такого закладу освіти. Таблиця показує, що депутати представляють різні регіони України, а саме Харків, Одеса, Харків. Розрізненість освітніх закладів свідчить про різноманітність досвіду депутатів, що може бути корисним для роботи парламенту.

Варто зазначити, що значна частина депутатів пройшла навчання за програмами міжнародних університетів, що свідчить про зростання впливу західної освітньої моделі на формування українського політичного класу. Навчання за кордоном чи участь у міжнародних програмах свідчить про те, що деякі політики мають знання щодо світових стандартів державного управління, що може позитивно впливати на процеси реформування в Україні. Відповідність освіти та реальної професійної діяльності депутатів також є важливим аспектом, що впливає на їхню ефективність у законотворчій діяльності.

Оцінюючи освітній рівень Народних депутатів Верховної Ради України 8-го скликання варто зазначити, що Київський національний університет імені Тараса Шевченка є лідером серед випускників представників законодавчої влади України. Це підкреслює традиційну роль у підготовці політичної та наукової еліти країни головного навчального закладу країн. Львівський національний університет імені Івана Франка та Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого також займають чільні місця, що свідчить про значний попит на юридичну освіту серед політиків.

Національна академія державного управління при Президентові України представлена значною кількістю випускників, що підкреслює її важливість у підготовці державних управлінців. Київський національний економічний університет імені

Вадима Гетьмана також має відчутну присутність, що демонструє попит на економічну експертизу серед політиків.

Загалом, структура освіти народних депутатів свідчить про високу концентрацію правничої, економічної та державної управлінської освіти, що є очікуваним з огляду на специфіку законотворчої діяльності (Cuéllar, Romero, 2018; Dašić et al., 2020).. Водночас спостерігається відносно невелика кількість представників технічних та природничих наук, що може впливати на ухвалення рішень у сфері інновацій та наукової політики.

Історичні передумови формування освітніх траєкторій політичних діячів України безпосередньо пов'язані з радянською освітньою системою, яка мала визначальний вплив на становлення політичної еліти як у межах СРСР, так і в перші десятиліття незалежності. Її ключовими рисами були централізоване управління та жорстка ідеологічна спрямованість навчального процесу. Система освіти була зорієнтована на підготовку технократів для потреб державного апарату, промисловості та управлінських структур. Водночас відбувалося свідоме згортання національної ідентичності через обмеження використання української мови, акцент на російській та утвердження комуністичної ідеології. Освіта дедалі більше відчужувалася від реальних суспільних потреб, а університети перетворювалися на інструменти відтворення радянської моделі мислення (Central European Journal of Public Policy, 2020). Це сприяло формуванню покоління майбутніх управлінців, для яких характерною була відданість державній ідеології та готовність працювати в умовах централізованої влади. Саме в такій системі здобула освіту значна частина політичних діячів, що визначали розвиток незалежної України у 1990-х роках.

Аналіз освітньої підготовки українських прем'єр-міністрів дозволяє простежити еволюцію освітніх орієнтирів політичних еліт. У 1990–2000-х роках спостерігалось домінування інженерно-технічної освіти, що відображало радянську традицію залучення технічних спеціалістів до управління державою (Вітольд Фокін, Леонід Кучма, Віталій Масол, Віктор Янукович). Водночас у середині 1990-х – на початку 2000-х років з'являється нове покоління правників та економістів (Євген Марчук, Юлія Тимошенко, Юрій Єхануров), що відображало поступовий перехід до правової держави та ринкової економіки. У 2010–2020-х роках пріоритетним стає фах у галузі економіки, фінансів і публічного управління (Арсеній Яценюк, Володимир Гройсман, Олексій Гончарук, Денис Шмигаль). Така тенденція пояснюється інтеграцією України у світові економічні процеси та зростаючою потребою в управлінцях із компетенціями у сфері макроекономіки, державних фінансів і менеджменту (Chattopadhyay, Chattopadhyay, 2011; D'Agostino et al., 2023). Отже, еволюція освітніх траєкторій прем'єр-міністрів України демонструє перехід від технократичної радянської моделі до сучасної орієнтації на економічну та управлінську компетентність.

Схожі тенденції простежуються і в освіті народних депутатів України. Так, у складі Верховної Ради VII скликання (2012–2014 рр.) переважали випускники провідних класичних університетів країни, зокрема Київського національного університету імені Т. Шевченка, Львівського національного університету імені І. Франка, Харківського національного університету імені В. Каразіна. Основними освітніми напрямками були юриспруденція та економіка, а також відчутну роль відігравала Національна академія державного управління при Президентіві України. У VIII скликанні (2014–2019 рр.) спостерігається посилення ролі правничої та економічної освіти, водночас зростає кількість випускників іноземних університетів і учасників міжнародних освітніх програм. Структура освіти українських парламентарів демонструє високу концентрацію юридичної, економічної та управлінської підготовки, тоді як представництво технічних і природничих наук є відчутно меншим. Це, своєю

чергою, може обмежувати ефективність політичних рішень у сфері інноваційної та науково-технологічної політики. Водночас зростання впливу західної освітньої моделі через навчання за кордоном та участь у міжнародних програмах поступово змінює структуру освітнього середовища українських парламентарів.

Узагальнюючи результати емпіричної частини, можна стверджувати, що радянська спадщина зумовила домінування інженерно-технічної освіти у перших політичних лідерів незалежної України. Проте з часом простежується стійкий перехід до юридичної та економічної освіти, що більше відповідає потребам ринкової економіки та демократичної держави. Сучасна політична еліта України характеризується дедалі більшою диверсифікацією освітніх траєкторій, у тому числі завдяки впливу міжнародних програм та західних університетів. Разом із тим залишається помітний дисбаланс, адже недостатнє представництво природничих і технічних наук серед політиків може негативно позначатися на формуванні інноваційної та науково-технологічної політики держави.

Висновки. Отже, система вищої освіти в Україні відіграє ключову роль у підготовці компетентних державних службовців, здатних ефективно реалізовувати державну політику та забезпечувати сталий розвиток суспільства. Освітня система України, що існує з часів здобуття незалежності, зазнала значних змін, зокрема в частині адаптації до європейських стандартів вищої освіти. Законодавчі ініціативи, на кшталт прийняття Закону України «Про вищу освіту», стали основою для створення більш сучасних механізмів підготовки фахівців. Важливими напрямками цих реформ стали інтеграція з європейським простором вищої освіти, модернізація навчальних планів та оновлення навчальних програм, а також впровадження системи оцінювання якості освітнього процесу. Аналіз освітньої траєкторії політичних діячів України за фаховим розподілом є важливою складовою дослідження системи державного управління та її ефективності (Hagen Schulze, Boler, 2015; D'Agostino et al., 2023). Фаховий розподіл серед працівників державних органів визначає не лише їхню кваліфікацію, але й здатність реалізовувати стратегії, політики та нормативно-правові акти, які впливають на соціально-економічний розвиток країни. В умовах змінюваного політичного та економічного контексту важливо здійснювати постійну оцінку кваліфікаційного складу державних службовців, що дозволяє підвищити ефективність державного управління, забезпечити прозорість та відповідальність у прийнятті рішень. У сучасному соціально-політичному контексті України роль державних службовців є надзвичайно важливою для забезпечення ефективного функціонування державного апарату, розвитку державних інституцій та забезпечення добробуту громадян. Ключовим аспектом роботи державних службовців є їх професійний рівень, а також ступінь залученості до освітнього процесу, який має величезне значення для подальшого розвитку країни. Система освіти в Україні є основним інструментом формування освіченого, кваліфікованого та відповідального державного апарату, що здатен ефективно виконувати свої функції.

Бібліографічний список

- Гриневич, Л., 2011. *Освіта в незалежній Україні: трансформації, досягнення, виклики*. Київ: Наукова думка.
- Єкельчик, С., 2008. *Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в історичній політиці*. Київ: Критика.
- Овсієнко, В., 2001. Освіта в Україні за радянської доби, *Український освітній журнал*, 2(2), с. 3–14.

- Central European Journal of Public Policy, 2020. ‘Staff Training of Professional Politicians in Ukraine: Problem Aspects and Ways of Solving’, 14(2), pp. 5–20. doi: 10.15804/rop.2020.4.01. Available at: <<https://czasopisma.marszalek.com.pl/en/10-15804/rop/6846-rop2020405>> (Accessed: 13 March 2025).
- Chattopadhyay, A. and Chattopadhyay, R., 2011. *Do Educated Leaders Affect Economic Development? Evidence from India*. Bonn: IZA Institute of Labor Economics (IZA Discussion Paper No. 5498). Available at: <<https://docs.iza.org/dp5498.pdf>> (Accessed: 13 March 2025).
- Chen, M. and Madni, G. R., 2021. ‘Unveiling the role of political education for political participation in China’, *Heliyon*, 7(12), art. e08543. doi: 10.1016/j.heliyon.2021.e08543.
- Cuéllar, S. M. and Romero, D. Z., 2018. ‘The Effects of Educated Leaders on Policy and Politics’, *Latin American Economic Review*, 27(1), art. 7. doi: 10.1186/s40503-018-0050-1.
- D’Agostino, A. C., Durante, R., Russo, G. et al., 2023. ‘Educated Politicians and Government Efficiency’, *Journal of Public Economics*, 225, art. 104940. doi: 10.1016/j.jpubeco.2023.104940.
- Hagen Schulze, J. and Boler, T., 2015. *The Impact of Political Leaders' Profession and Education on Reforms*. Kiel: Kiel Institute for the World Economy (Kiel Working Paper No. 1999). Available at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/107030/1/kwp_1999.pdf> (Accessed: 13 March 2025).

References

- Central European Journal of Public Policy, 2020. ‘Staff Training of Professional Politicians in Ukraine: Problem Aspects and Ways of Solving’, 14(2), pp. 5–20. doi: 10.15804/rop.2020.4.01. Available at: <<https://czasopisma.marszalek.com.pl/en/10-15804/rop/6846-rop2020405>> (Accessed: 13 March 2025).
- Chattopadhyay, A. and Chattopadhyay, R., 2011. *Do Educated Leaders Affect Economic Development? Evidence from India*. Bonn: IZA Institute of Labor Economics (IZA Discussion Paper No. 5498). Available at: <<https://docs.iza.org/dp5498.pdf>> (Accessed: 13 March 2025).
- Chen, M. and Madni, G. R., 2021. ‘Unveiling the role of political education for political participation in China’, *Heliyon*, 7(12), art. e08543. doi: 10.1016/j.heliyon.2021.e08543.
- Cuéllar, S. M. and Romero, D. Z., 2018. ‘The Effects of Educated Leaders on Policy and Politics’, *Latin American Economic Review*, 27(1), art. 7. doi: 10.1186/s40503-018-0050-1.
- D’Agostino, A. C., Durante, R., Russo, G. et al., 2023. ‘Educated Politicians and Government Efficiency’, *Journal of Public Economics*, 225, art. 104940. doi: 10.1016/j.jpubeco.2023.104940.
- Hagen Schulze, J. and Boler, T., 2015. *The Impact of Political Leaders' Profession and Education on Reforms*. Kiel: Kiel Institute for the World Economy (Kiel Working Paper No. 1999). Available at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/107030/1/kwp_1999.pdf> (Accessed: 13 March 2025).
- Hrynevych, L., 2011. *Osvita v nezalezhnij Ukraini: transformatsii, dosiahnennia, vyklyky* [Education in independent Ukraine: transformations, achievements, challenges]. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian)

Iekelchuk, S., 2008. Imperiia pam'iaty. Rosiis'ko-ukraiins'ki stosunki v istorychnii politytsi [Empire of Memory. Russian-Ukrainian Relations in Historical Politics]. Kyiv: Krytyka. (in Ukrainian)

Ovsienko, V., 2001. Osvita v Ukraini za radians'koi doby [Education in Ukraine during the Soviet era], *Ukraiins'kyi osvithii zhurnal*, 2(2), pp. 3–14. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 28.09.2025 р.

S. Kotliarevska

THE ROLE OF EDUCATIONAL DIPLOMACY IN THE MECHANISM OF MODERNIZATION OF TRAINING FOR CIVIL SERVANTS

The article is devoted to the study of the educational trajectories of political figures of Ukraine through the prism of the historical development and transformation of higher education from the Soviet period to the present. The relevance of the problem lies in the fact that the education of the political elite directly affects the quality of public administration, the effectiveness of reforms, and the development of democratic institutions. The purpose of the study is to determine the features of the educational background of Ukrainian politicians, to identify the influence of the Soviet educational model on their professional training, and to analyze the changes that occurred after the country gained independence.

The research methodology is based on historical-comparative, biographical, statistical, and systemic methods, as well as content analysis of normative documents. This approach made it possible to trace the evolution of the educational training of state leaders and its connection with political and social transformations in Ukraine.

The results reveal that the Soviet education system formed among political leaders a predominantly technocratic and ideologically oriented worldview. The first leaders of independent Ukraine mostly had engineering and technical education, which shaped their approach to governance. In contrast, in the 2000s there was an increasing role of legal, economic, and managerial education, which corresponded to the needs of integration into the global political and economic space. A significant number of parliamentarians and government officials studied at leading Ukrainian universities as well as through international programs, which enhanced their professional competence and brought educational practices closer to European standards.

Keywords: *foreign policy, educational diplomacy, modernization of processes, higher education institutions, statesmen, training of civil servants, political elite of Ukraine, Soviet educational system, transformation of education.*